

עוד נראה לומר שלפי רבותינו שכתב רש"י [להלן ט] שהוא להוכיחו על שאמר ואמרו מה שמו, מה שהזכיר אברהם יצחק ויעקב אינו מחמת שהן האבות, דאף משאר צדיקים יש ללמוד ממעשיהם, אבל לפי ראשון הוי פי' הקרא מחמת שהן אבות ישראל ולא קיים הבטחתו עדיין לבנים.

שם השם שד"י שפירושו די, הוא הבטחה שיהיה זמן וקץ, אבל אפשר הוא רק כשיזכו בני לכל הפחות במעשיהם, אבל עדיין היה שייך לעונשם על העבר, יאמר אז די, כדי שלא יהיה בכח העבר להשפיע על דינם עתה. או לפעמים אף שחייבים ח"ו יאמר די משום הרבה העונשין שכבר היה להם, וגם הוא רק די לצרות אבל אין זה הבטחה להטבה בדרך נס אלא בדרך הטבע, ושם הוי"ה הוא חסד בעצם שאין לה גבול, שודאי יתקיימו כל הטובות אף שלא יהיו להם זכויות מרובות. וזהו מש"כ רש"י שהוי"ה הוא מדת האמת, אף שודאי כל דברי ה' מתקיימים בכל שם שאומר.

ויקח עמרם את יוכבד וגו' ותלד לו את אהרן ואת משה [ו כ]. מה שלא הוזכר שם אביו ושם אמו של משה עד אחר שנצטוו להיות הגואל. נראה לענ"ד דאשמועינן בזה שאין לאדם להשתבח בבנו אף שכשרונותיו גדולים מאוד ואף שנתמלא הבית אורה, ולא יסמוך שא"צ להשגיח עליו וללמוד עמו ביותר משום שודאי יהיה טוב, כפי דרך הרבה בני אדם שכשיש להם בן בעל כשרון גדול סומך עליו שלא לחנכו ולא לייסרו ביותר כי חושב שודאי יהיה ת"ח וירא אלקים, אלא אדרבה יש לחוש שבכשרונותיו הגדולים יתגדל בענינים אחרים ויתפתה ליצרו, כגדול מחבירו שיצרו גדול הימנו [סוכה נב א], וצריך ללמוד אתו ביותר ולחנכו ביותר ולהשגיח עליו, שלכן לא

גשתבח עמרם ויוכבד בבנו הגדול מכל העולם עד שנתגדל ונעשה נביא ה' השליח לגאולה.

הוא אהרן ומשה [ו כו]. פרש"י יש מקומות שמקדים אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן לומר ששקולין כאחד. הוא דבר תמוה שמה היה אדון הנביאים ורבן של כל העולם ועל ידו ניתנה התורה ואיך אמר שאהרן שקול. ויש לפרש בשני דרכים, א) דכיון דגם אהרן היה בשליחות ה' להוציא את ישראל, אף שכח משה גדול משל אהרן, מ"מ כיון שגם אהרן הוצרך להיות בזה, הן שוין בזה, שבחלק שהגדול צריך לקטן הא חולקין בריוח. ב) דכיון דאהרן עשה כל ימיו בשלימות כל רצון השי"ת שהיה אפשר לו לעשות הוא שקול כמשה, אף שמשה היה גדול דלכן היה עליו יותר דברים, מ"מ כיון ששניהם עשו מה שנצטוו ונשלחו כפי יכולתם הגדול הן שוין במעלה. ובארתי הא דב"ב דף י' ע"ב דיוסף בריה דר' יהושע חלש אינגיד א"ל אבא מאי חזית א"ל עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה א"ל עולם ברור ראית, שתמוה מאד איך אמר שהוא עולם הפוך, הא ודאי בעוה"ז האדם רואה רק לעינים והתם הוא עולם האמת. אבל צריך לומר דראה שגם בעולם האמת אומרים שהם עליונים אלו שהיו ידועים בכאן עליונים, ועל התחתונים שהם תחתונים, ומ"מ היו העליונים למטה והתחתונים למעלה, ולכן אמר שהוא עולם הפוך. והשיב לו אביו שהוא עולם ברור משום שהקב"ה אינו בא בטרונא ותובע מכל אחד רק כפי כחו, ולכן אלו שכחם קטן בכשרונותיהם וכדומה אבל עשו כפי כחם קיימו שליחותם בעוה"ז ולכן הם למעלה, והעליונים אף שהם יותר גדולים ועשו יותר מעשים טובים מהתחתונים אבל היו יכולים לעשות יותר תורה ומעשים לפי כשרונותיהם וכוחותיהם ונתרשלו קצת לכן הם למטה, וא"כ נמצא שבעשו שניהם כפי כחם הם שקולים במדרגה.